

Vijftig stappen achteruit met Balkenende

Hoe staat het land er voor na ruim vier jaar Balkenende? De regering zelf glimt van tevredenheid. Prinsjesdag werd veranderd in een PR-dag om de zegeningen van de regering aan de man te brengen. Daar wordt zelfs een welwillende partij als GroenLinks nieuwsgierig van. Het had ons toch op moeten vallen als het allemaal zo geweldig gaat?

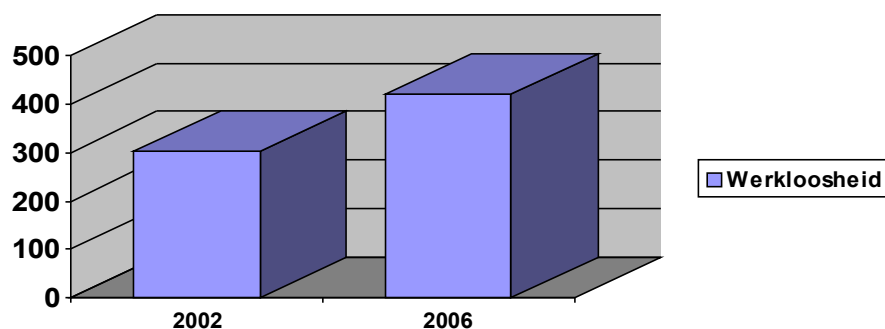
De claims van het kabinet zijn groot. Ze moeten ook wel, want er zijn in 2002 grote woorden gebruikt. Het beleid van de afgelopen jaren ontstond uit een een-tweetje tussen Fortuyn en Balkenende. Waar Fortuyn in zijn boek sprak over de 'puinhopen van Paars', had Balkenende het over 'de wederopbouw na Paars'. Zijn die grote woorden waargemaakt?

Om die vraag te beantwoorden, hebben wij de cijfers er eens bij gepakt. Het gaat in deze publicatie even niet over meningen, maar over feiten. GroenLinks heeft de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen sinds 2002 op een rijtje gezet. Heeft ons land goede stappen richting de toekomst gezet? Zijn er puinhopen veranderd in mooie wederopbouw? Helaas. Wij hadden het graag anders gezien, maar ons land heeft onder Balkenende vijftig stappen achteruit gezet.

Femke Halsema

1. Werkloosheid

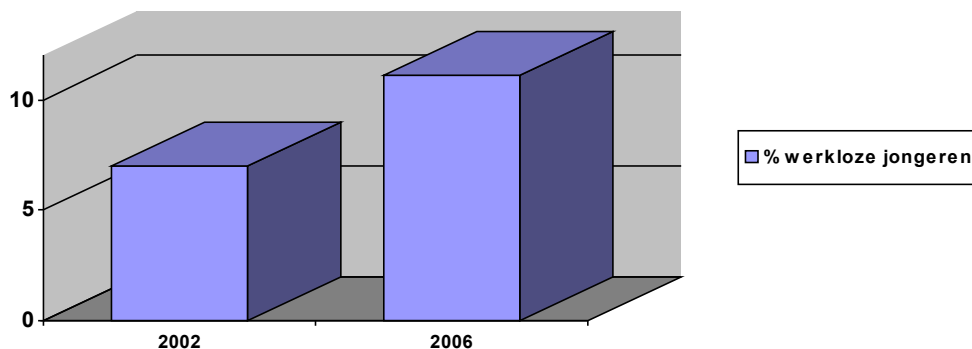
De kabinetten Balkenende zijn de kabinetten van de werkloosheid. Sinds het aantreden van Balkenende-1 is de werkloosheid met 118 duizend personen toegenomen. En terwijl in heel Europa de werkloosheid daalde (van 8,8% naar 8,3%), nam deze in Nederland toe van 2,8% naar 3,8%.

Figuur 1: Werkloosheid in aantallen personen (Centraal Planbureau, Macro-economische verkenningen 2006)

2. Jeugdwerkloosheid

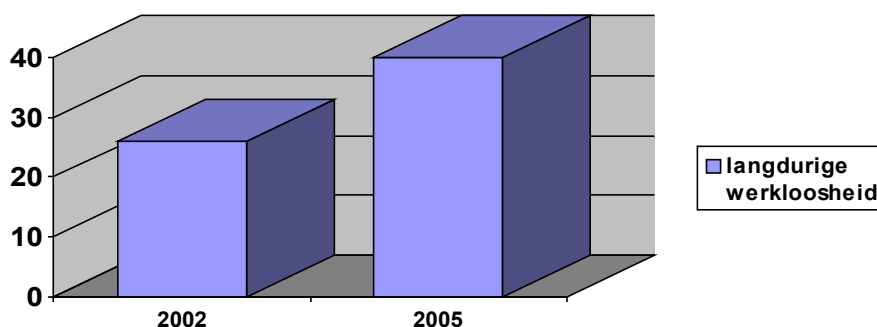
De jeugdwerkloosheid is en blijft hoog: ruim het dubbele van de werkloosheid van de gehele beroepsbevolking.

Figuur 1: Jeugdwerkloosheid in % (Bron: CBS)

3. Langdurige werkloosheid

De kabinetten Balkenende hebben de sociale zekerheid gesaneerd, maar bieden geen enkel perspectief aan mensen die langs de kant staan. Het aantal langdurig werklozen is daardoor fors gestegen.

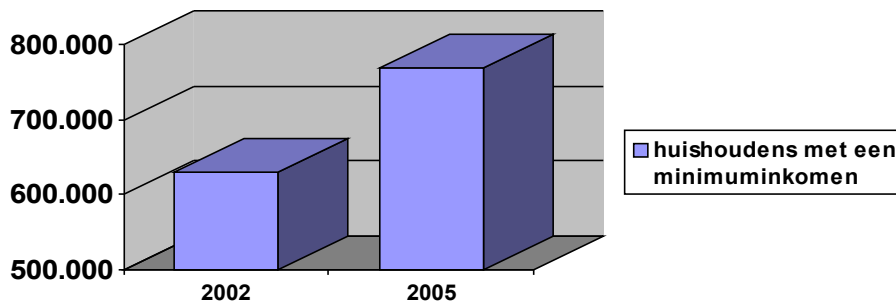

Figuur 4: Langdurige werkloosheid als percentage van de totale werkloosheid (Bron: Eurostat)

4. Arm .....

Tijdens de kabinetten Balkenende is de armoede in Nederland toegenomen. Het percentage huishoudens met een inkomen op of rond het minimum is sinds 2002 gestegen van een 9 naar 11 procent. In 2005 groeiden 430 duizend kinderen op in armoede, dat is 12,5% van alle kinderen tot 18 jaar.

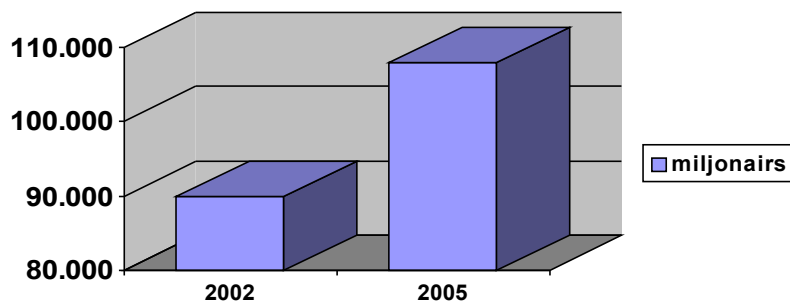
De groep 'werkende armen' groeit: ongeveer 200.000 huishoudens met een betaalde baan, moeten rondkomen van een inkomen op of rond bijstandsniveau. In 2001 waren dat 'slechts' 142.000 huishoudens. Dat bleek uit onderzoek van de UvA.

Figuur 5: Huishoudens met minimuminkomen (SCP Armoedemonitor 2005)

5. .... en rijk

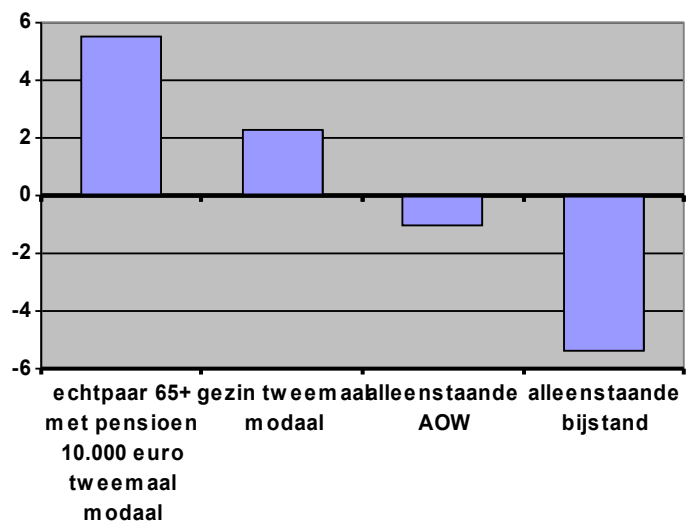
Tegelijkertijd is onder Balkenende het aantal miljonairs fors gestegen: in 2004 met 2,3%, in 2005 met 5,3%. Het totaal aantal miljonairs (exclusief de waarde van de eigen woning) is nu 108.000.

Figuur 6: Aantal miljonairs in Nederland (Bron: CBS)

6. Koopkracht

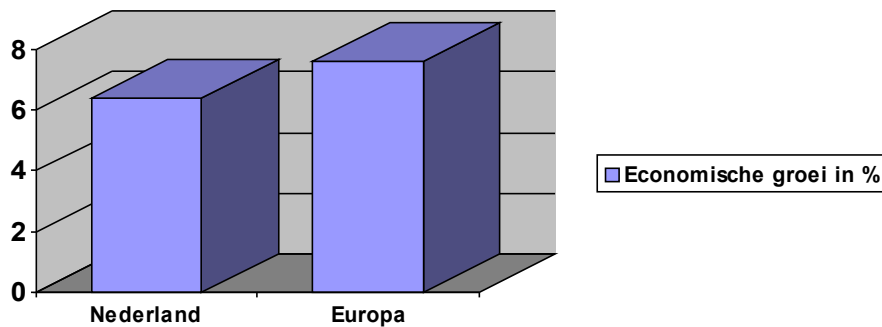
Tijdens de kabinetten Balkenende is de kloof tussen arm en rijk gegroeid. Jaar na jaar zijn mensen met een bovenmodaal inkomen er op vooruit gegaan, mensen met een lager inkomen hebben ingeleverd. Als je de bezuinigingen op de huurtoeslag en het niet-profileren van de afschaffing van de OZB meetelt, ziet het beeld er zo uit:

Figuur 7: Koopkrachtontwikkeling in de periode 2003-2007 (Bron: CPB Macro-economische verkenningen 2007, cijfers Ministerie AZ 22 september 2005 - bewerking GroenLinks)

7. Economische groei

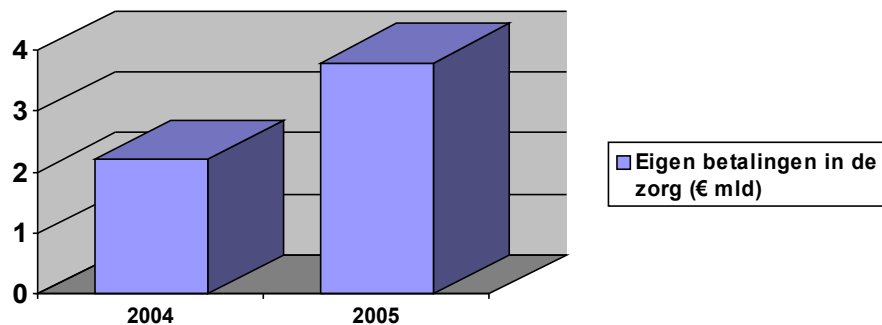
De economische groei in Nederland is achtergebleven bij de rest van Europa. Onder meer Nout Wellink wijt dit aan het pro-cyclische begrotingsbeleid van Balkenende (=bezuinigen in slechte tijden), waardoor de recessie is verergerd.

Figuur 8: Economische groei 2003 - 2006

8. Zorgkosten

De kosten in de zorg worden steeds minder collectief, en steeds meer door de mensen zelf betaald. Met name chronisch zieken, gehandicapten en ouderen zijn hierdoor fors meer gaan betalen, doordat zij vrijwel nooit hun no-claim terugkrijgen.

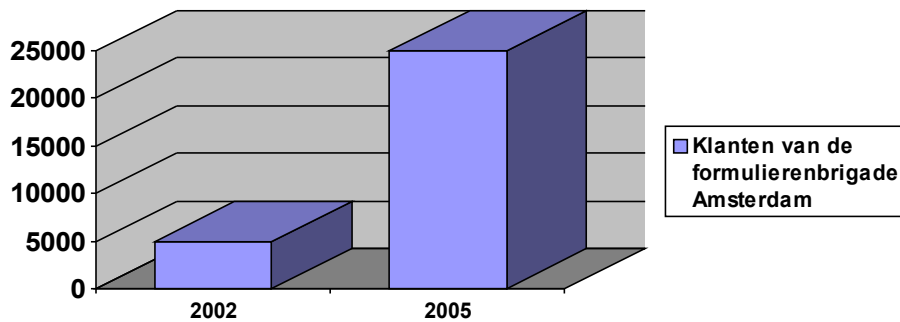

Figuur 9: Eigen betalingen in de zorg in mld euro

9. Bureaucratie

“Minder regels” was een van de topprioriteiten van het kabinet-Balkenende. Er is ook veel papier over geproduceerd. Buiten de Haagse werkelijkheid heeft men hier weinig van gemerkt. Zo ontvangt de Publieksdienst van GroenLinks dagelijks klachten over de enorme bureaucratie in onder meer de zorg, de sociale zekerheid en bij de

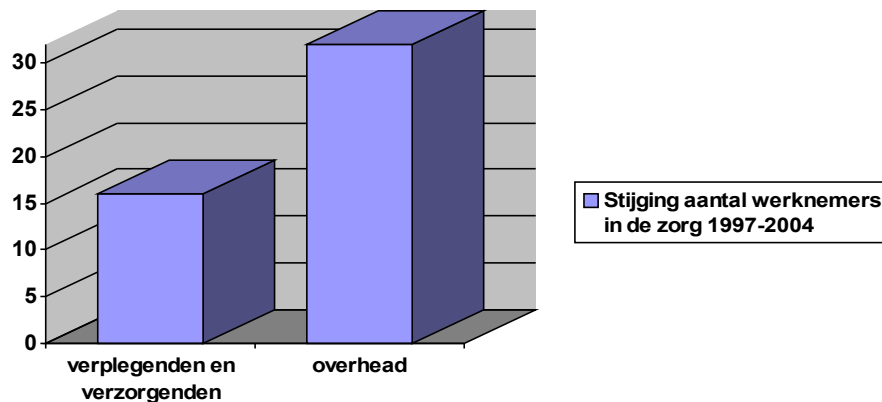
Belastingdienst. Typierend is ook de stijging van het aantal klanten van de formulierenbrigade in Amsterdam: van bijna 5.000 in 2002 naar bijna 25.000 in 2005.

Figuur 10: Hoezo "minder regels": stijging van het aantal klanten van de formulierenbrigade Amsterdam

10. Bureaucratie in de zorg

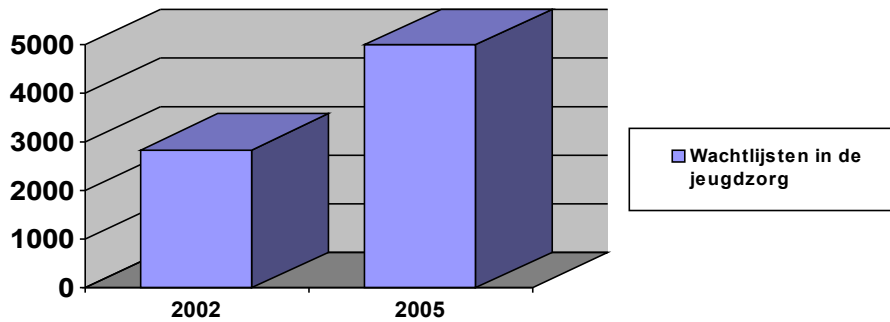
Met name in de zorg is de bureaucratie een groot probleem. Meer handen aan het bed zijn hard nodig. Ondertussen noodzaakt het kabinetsbeleid vooral tot meer handen achter de computer. Tussen 1997 en 2004 is het overheadpersoneel in ziekenhuizen met 32% toegenomen. Dat is twee keer zo veel als de toename van behandeld, verpleegkundig en verzorgend personeel.

Figuur 11: Bureaucratie in de zorg: stijging van het aantal werknemers in de zorg, onderverdeeld in "handen aan het bed" en "overhead" (Bron: CBS)

11. Wachtlijsten in de jeugdzorg

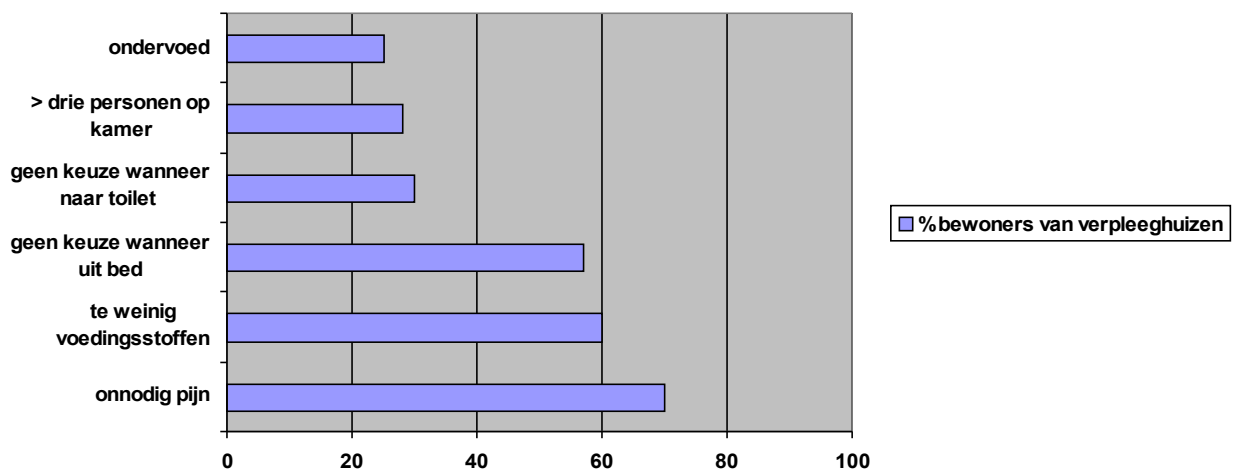
Tijdens de kabinetten Balkenende zijn de wachtlijsten in de jeugdzorg explosief gegroeid. Dit is een van de oorzaken van het grote aantal incidenten van geweld en verwaarlozing achter de voordeur.

Figuur 12: Aantal kinderen die langer dan langer dan 9 weken op een wachtlijsten in de jeugdzorg staan (Bron: MO-Groep)

12. Verpleeghuizen

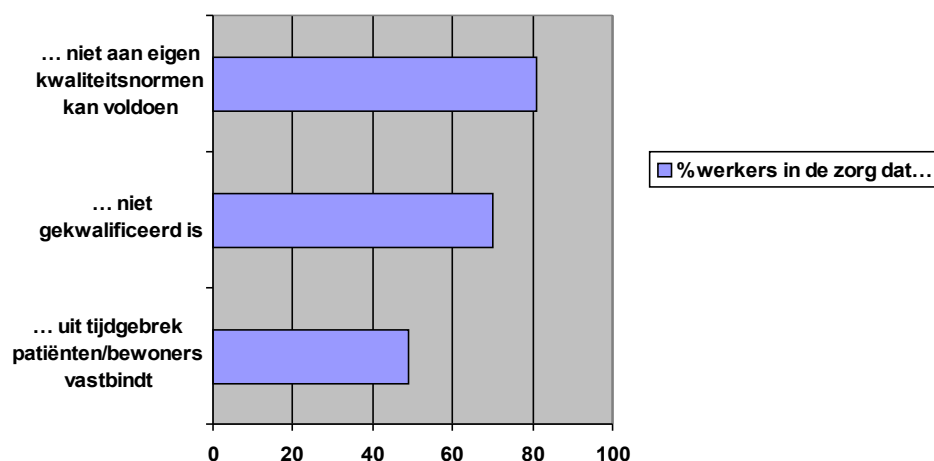
Het gaat niet goed in de verpleeghuizen. Dat is een rechtstreeks gevolg van jarenlange bezuinigingen op de verpleeghuiszorg. Ook de Inspectie voor de Volksgezondheid kwam in 2004 tot een alarmerend oordeel: in bijna tachtig procent van de verpleeghuizen is de zorg onder de maat.

Figuur 13: De stand van de verpleeghuiszorg (Bron: Universiteit Wageningen, Universiteit Maastricht, College Bouw Ziekenhuisvoorzieningen, SCP, Erasmus Medisch Centrum).

13. Werkers in de zorg

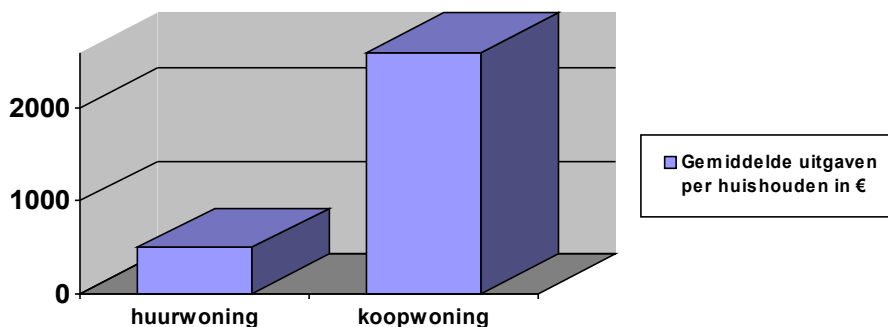
Door jarenlange bezuinigingen op de verpleeghuiszorg, is de zorg onder de maat. Niet alleen de bewoners zijn hiervan de dupe. Ook voor de verplegenden en verzorgenden is het frustrerend dat zij niet de zorg kunnen bieden die zij willen bieden.

Figuur 14: Verplegenden en verzorgenden (Bron: Nivel, Sting, GroenLinks)

14.Kopen en huren

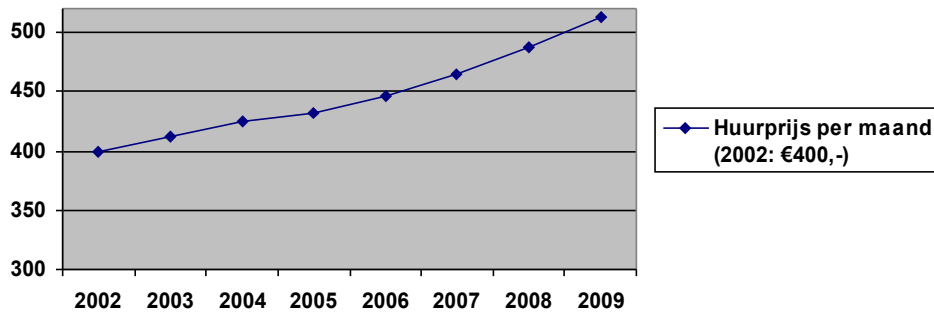
In 2005 werd 9,6 miljard euro uitgegeven aan de bevordering van het eigenwoningbezit (kosten hypotheekrente-aftrek minus opbrengsten eigenwoningforfait). In 2002 was dat 7,5 miljard. De uitgaven zijn dus in 3 jaar tijd met 28% gestegen. Op de huursubsidie (huurtoeslag) is juist bezuinigd: ruim 200 euro per huishouden per jaar.

Figuur 15: Overheidsbestedingen aan huren en kopen (Bron: VROM)

15.Huurliberalisering

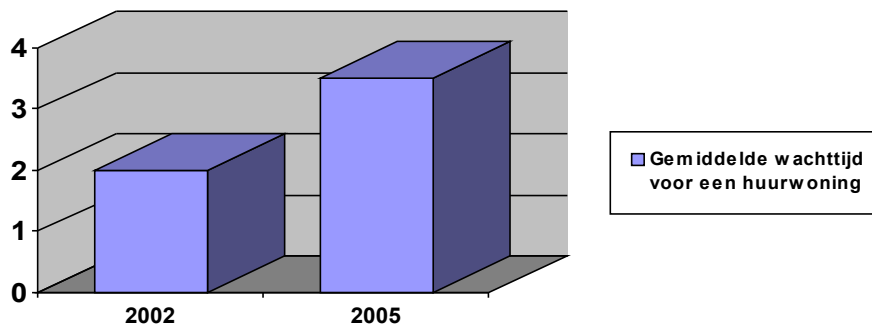
De huren stijgen flink door het kabinetsbeleid. Door de liberalisering van de huren kan de jaarlijkse huurverhoging oplopen tot meer dan 5 procent. En het laten vervallen van de huurprijzenbescherming voor in totaal 750 duizend woningen zal leiden tot nog grotere stijgingen.

Figuur 16: Ontwikkeling huren in de periode 2002 – 2009 (Bron: VROM, GroenLinks)

16.Woningnood

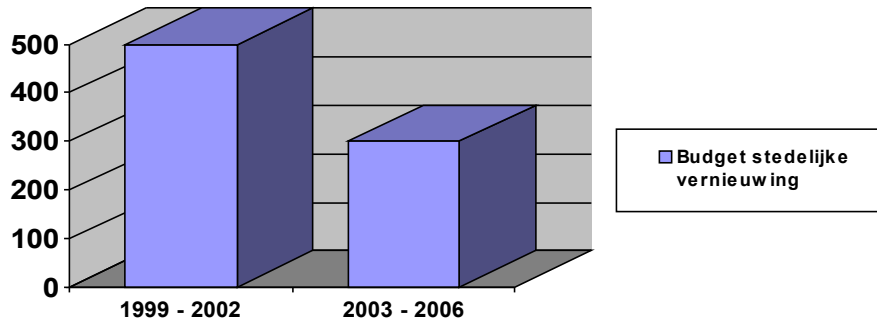
In 2006 is er een woningtekort van 2,5% (170.000 woningen). Tegelijkertijd zijn de vermogensoverschotten van de woningcorporaties gestegen van 14 miljard naar bijna 20 miljard euro. De wachttijd voor een huurwoning is sinds 2002 opgelopen van gemiddeld twee naar 3,5 jaar. In Amsterdam en Utrecht worden wachttijden van acht jaar gemeld, ook voor studentenkamers. Starters op de woningmarkt kunnen in grote delen van het land geen huis meer kopen.

Figuur 17: Gemiddelde wachttijd voor een huurwoning in jaren (Bron: Bouwprognoses VROM, CFV-Jaarverslag toegelaten instellingen, Aedes (in AD 15/1/06).

17.Stedelijke vernieuwing

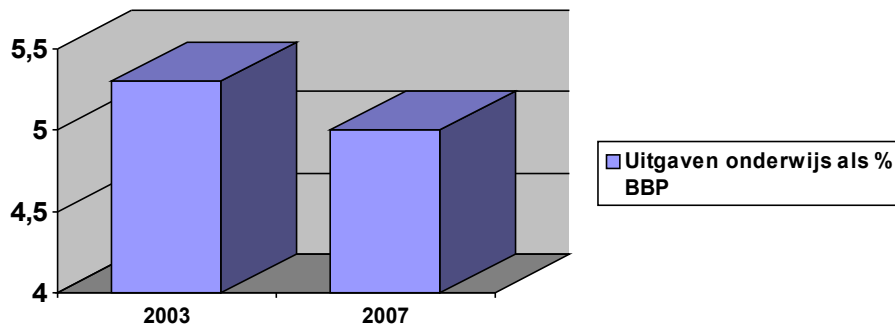
Het kabinet heeft (gemiddeld) 150 miljoen euro per jaar bezuinigd op het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing. Hierdoor was onder Balkenende slechts 1,2 miljard euro beschikbaar voor het opknappen van de oude wijken. Tijdens Paars-2 was dit nog bijna 2 miljard euro.

Figuur 18: Gemiddelde Investerings in stedelijke vernieuwing in miljoenen euro per jaar (Bron: VROM).

18.Onderwijsuitgaven

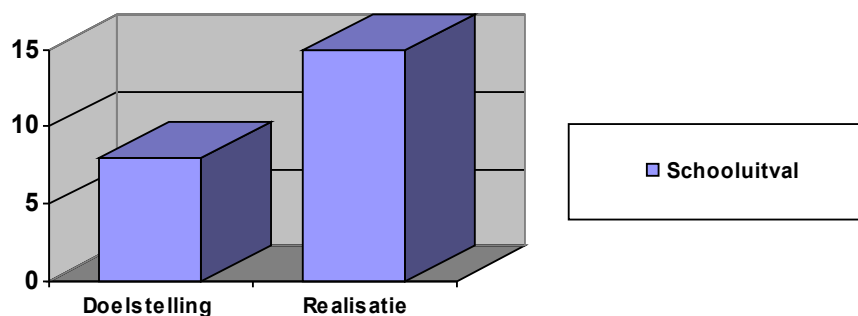
Ondanks alle mooie woorden over het onderwijs, zijn de onderwijsuitgaven onder Balkenende gedaald als percentage van ons nationaal inkomen: van 5,3% in 2003 naar 5,0% in 2007.

Bron: MEV

19.Schooluitval

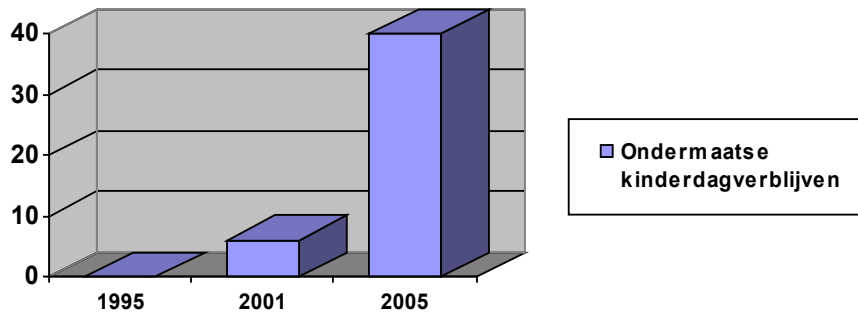
De schooluitval is en blijft hoog. Het kabinet Balkenende gaat de eigen doelstellingen (op basis van Lissabon) bij lange na niet halen. Hierdoor komen te veel jongeren zonder startkwalificatie als kansloze werklozen in de samenleving terecht.

Figuur 19: Schooluitval in % schoolverlaters zonder startkwalificatie (Bron: CBS)

20. Kinderopvang

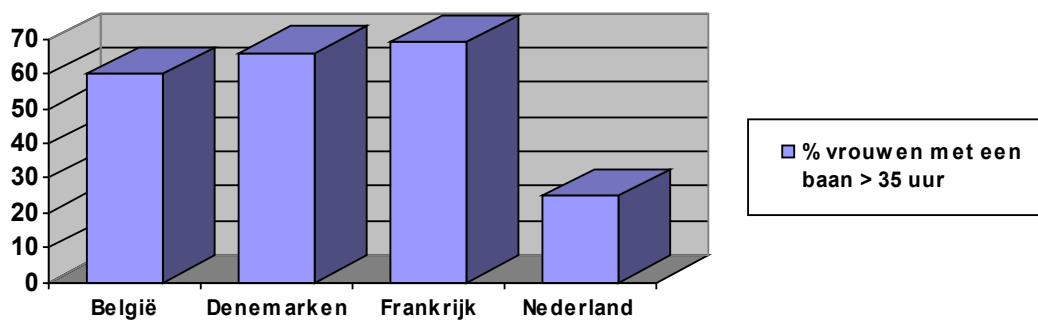
Veel werkgevers betalen niet, of te weinig, voor de kinderopvang. Door de hoge kosten hebben veel vrouwen besloten hun baan op te zeggen. Op de valreep is besloten de werkgeversbijdrage alsnog te verplichten, maar deze ingreep komt te laat voor de vele gezinnen die al zijn afgehaakt bij de kinderopvang en de moeders die gestopt zijn met werken. Ook de kwaliteit van de kinderopvang laat te wensen over. Dat komt door de marktwerking en het schrappen van kwaliteitseisen.

Figuur 20: Percentage kinderdagverblijven met een onvoldoende voor kwaliteit (Bron: NCKO)

21. Arbeidsparticipatie vrouwen

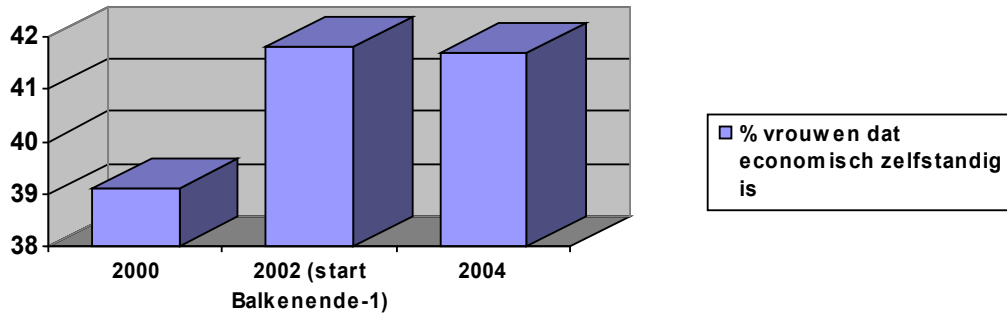
Door de gebrekkige mogelijkheden om arbeid en zorg te combineren, werken in verhouding erg veel vrouwen in een kleine deeltijdbaan. In het buitenland hebben veel meer vrouwen een volledige baan.

Figuur 21: Aantal vrouwen met een baan van >35 uur in verschillende Europese landen in % (Bron: Ministerie van SZW, Equality, Eurostat)

22. Economische zelfstandigheid van vrouwen

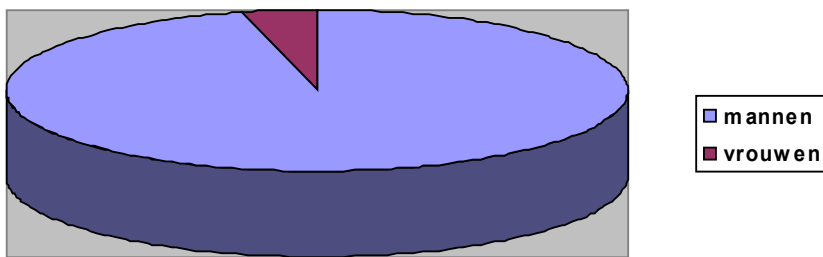
Relatief weinig vrouwen kunnen rondkomen van hun eigen inkomen. Hoewel het kabinet streefde naar een stijging van de economische zelfstandigheid van vrouwen naar 52,5%, is dit niet gelukt. Na een periode van groei in 2000 en 2001, is het percentage economisch zelfstandige vrouwen tijdens de kabinetten Balkenende zelfs iets gedaald.

Figuur 23.2: Percentage van het aantal vrouwen dat economisch zelfstandig is (Bron: CBS)

23. Het glazen plafond

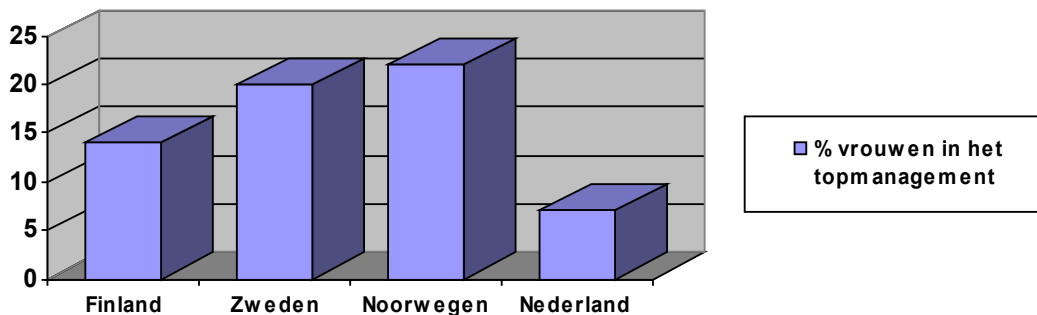
Slechts 4% van de Nederlandse vrouwen bekleedt een toppositie. Bij de honderd grootste bedrijven daalt het aantal vrouwen in een toppositie: in 2002 was het 3,1%, in 2004 2,8%. Ook in de Raden van Commissarissen daalt het aantal vrouwen behoorlijk: 6,1 procent in 2004, tegen 7,4 procent in 2002. Uit een onderzoek van het Europese vrouwennetwerk EPWN (2006) blijkt dat vrouwen in Nederland zelden de top halen.

Figuur 24.1: Topbestuurders bij Nederlandse ondernemingen

24. Vrouwen aan de top

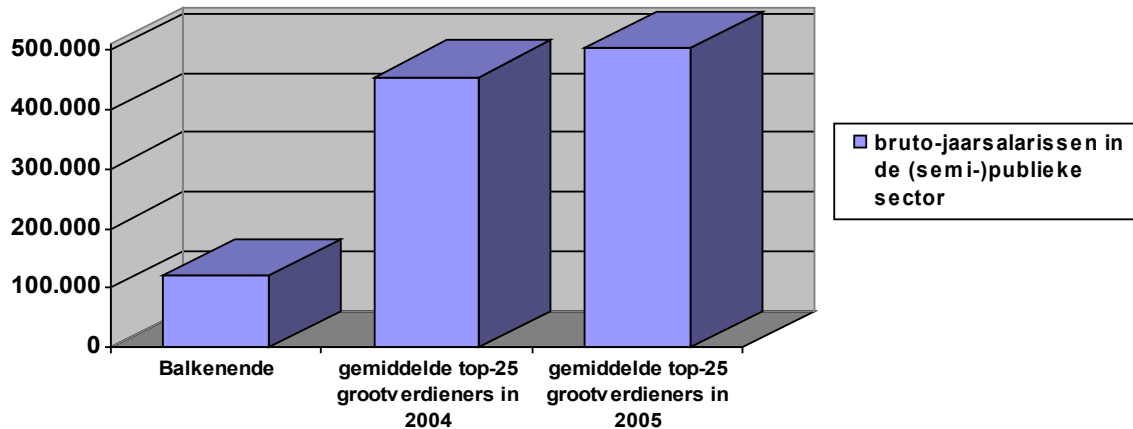
Nederland heeft veel minder vrouwen aan de top dan andere landen in Europa. Het Womens Network organiseerde in 2004 een internationaal vergelijkend onderzoek naar vrouwen aan de top.

Figuur 24.2: Vrouwen aan de top in verschillende Europese landen

25. Topinkomens

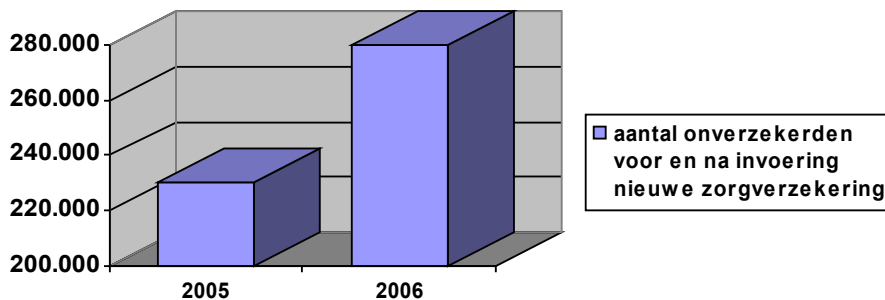
Er zijn steeds meer grootverdieners in de (semi-) publieke sector. Het kabinet heeft nauwelijks iets ondernomen tegen de zelfverrijking aan de top van het bedrijfsleven en in de (semi-)publieke sector.

Figuur 25: Topinkomens in de (semi-)publieke sector; bruto jaarsalarissen in euro (Bron: Intermediair)

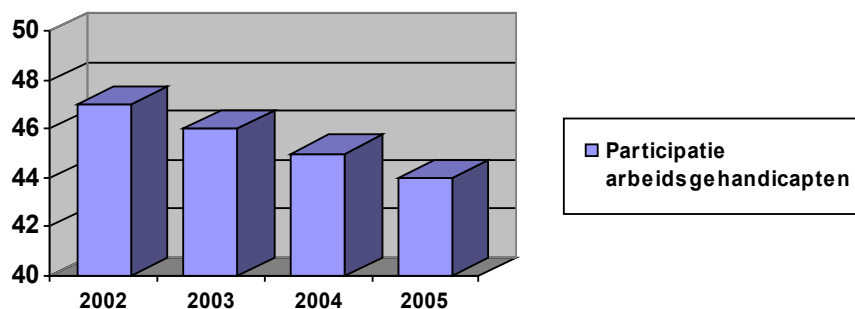
26. Onverzekerden

Door de invoering van het nieuwe zorgstelsel is het aantal onverzekerden fors gestegen, zo blijkt uit cijfers van het College voor Zorgverzekeringen. Dat komt onder andere door de fors gestegen premies.

27. Arbeidsgehandicapten

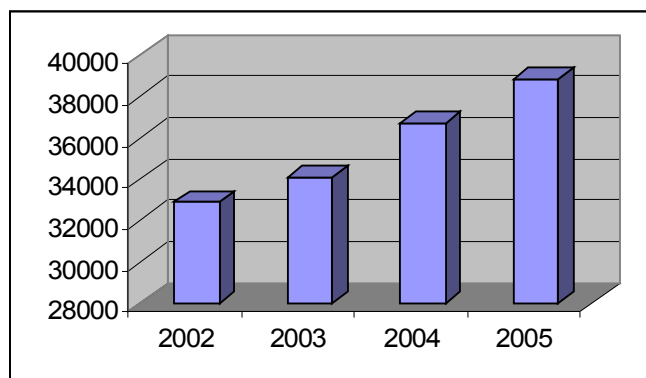
Mensen in de WAO worden massaal herkeurd, maar komen nauwelijks aan werk. Het kabinet geeft hen – kortom – een enkeltje bijstand in plaats van een retourtje arbeidsmarkt. Van alle goedgekeurde WAO-ers heeft slechts één op de vijf een baan, de rest zit thuis met een lagere (bijstands- of WW-) uitkering. Onder Balkenende daalde ook de arbeidsparticipatie van arbeidsgehandicapten.

Figuur 27: Arbeidsparticipatie arbeidsgehandicapten in % (Bron: CBA)

28. Meer files

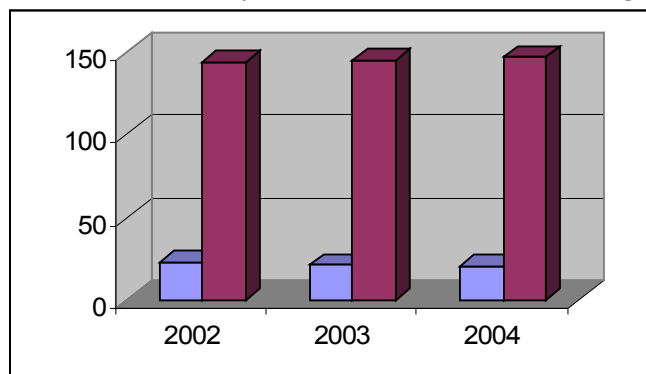
Gedurende de kabinetten Balkenende is het aantal files elk jaar gestegen.

Figuur 28: Aantal files (bron: Bovag)

29. Meer auto, minder openbaar vervoer

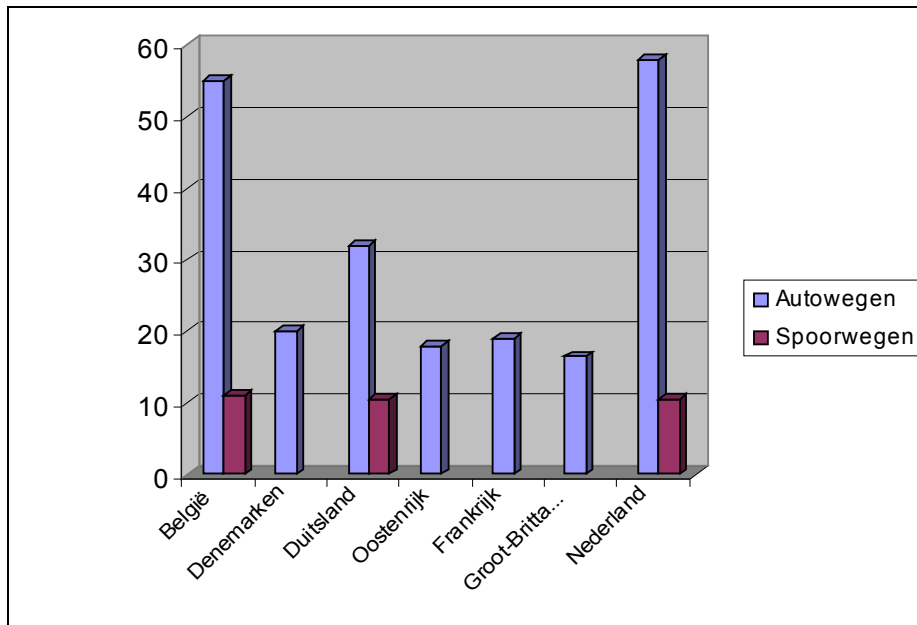
De auto vervoert, gemeten in reizigerskilometers, veel meer mensen dan het openbaar vervoer. In de afgelopen jaren is het gebruik van de auto gegroeid. Het al geringe aandeel van het openbaar vervoer is daarentegen verder gezakt.

Figuur 29: Aantal reizigerskilometer per auto en openbaar vervoer (Bron: CBS)

30. Meer asfalt dan rails

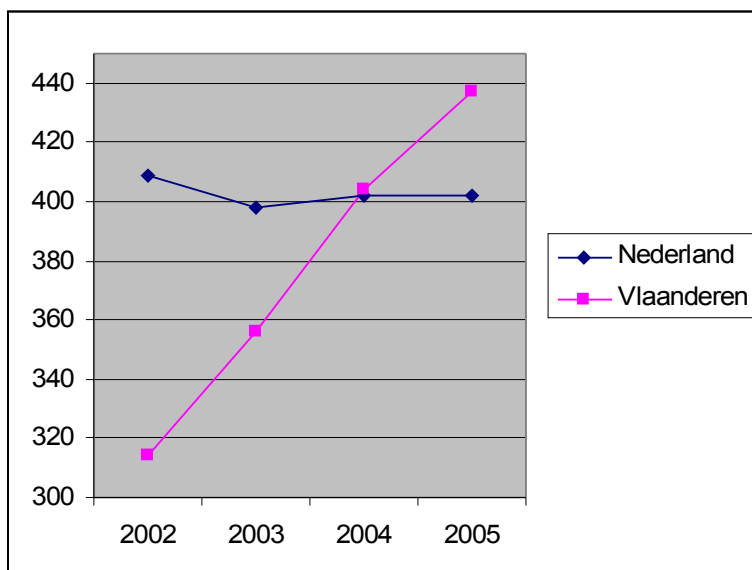
Nederland is dichtbevolkt, maar ook vol met wegen. Geen enkel Europees land kent een hogere dichtheid aan snelwegen dan Nederland. Zeker als je het afzet tegen het aantal spoorlijnen is duidelijk te zien waar de prioriteiten van Nederland liggen: meer asfalt.

Figuur .... Dichtheid aan autowegen en spoorwegen in verschillende Europese landen, in km per km² (Bron: CBS)

31. Verwaarlozing van het stad –en streekvervoer

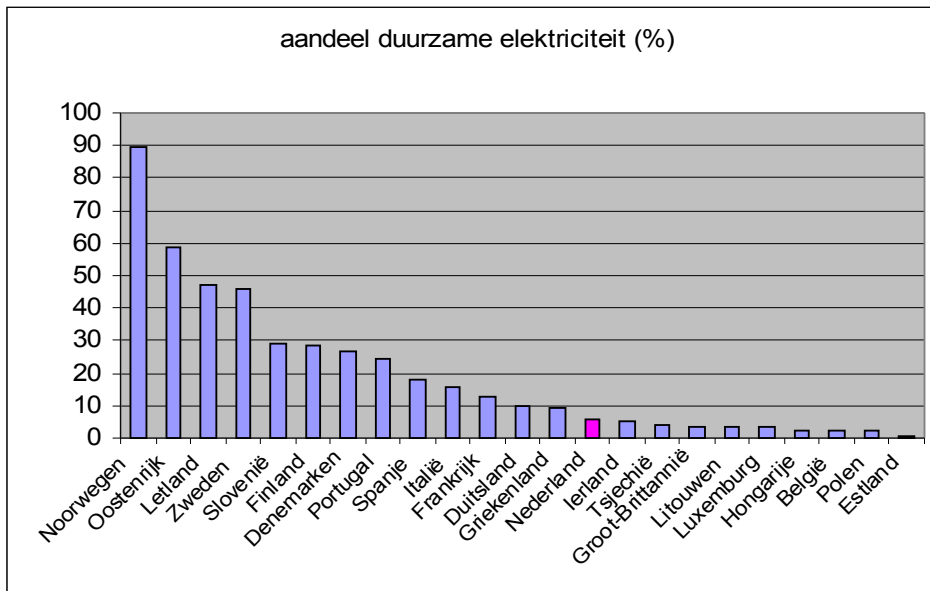
Veel mensen, vooral buiten de grote stad, zijn aangewezen op een goed stad –en streekvervoer. Het gebruik van het stad-en streekvervoer blijkt echter in de afgelopen jaren te zijn gedaald. Dit in tegenstelling tot Vlaanderen, waar een groter aanbod heeft gezorgd voor een enorme toename in het gebruik van OV.

•Figuur 30. Bron: (TransTec adviseurs BV i.o.v. min V&W, 2006)

32.Duurzame energie

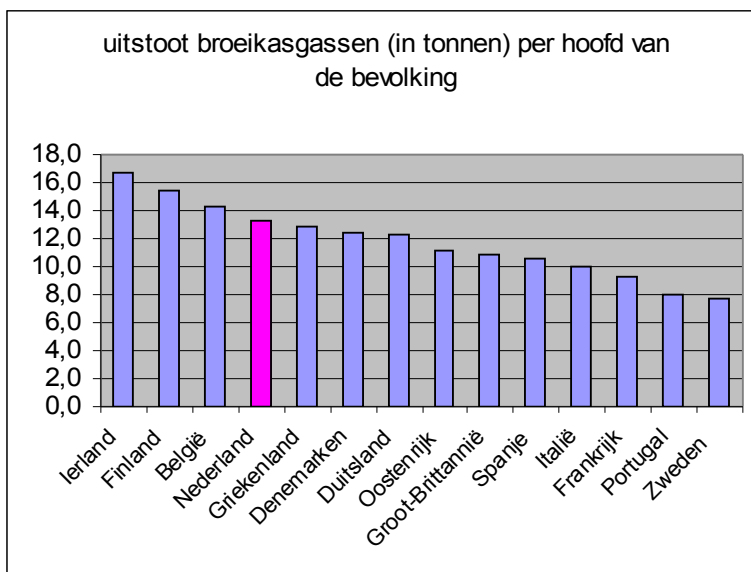
Nederland neemt de 14^e plaats in Europa in als het gaat om het aandeel van duurzame energie. Ook als landen met veel waterkrachtcentrales buiten beschouwing worden gelaten, scoort Nederland lager dan andere Europese landen

Figuur 31: Aandeel duurzame electriciteit (bron: Eurostat)

33.Klimaatverandering

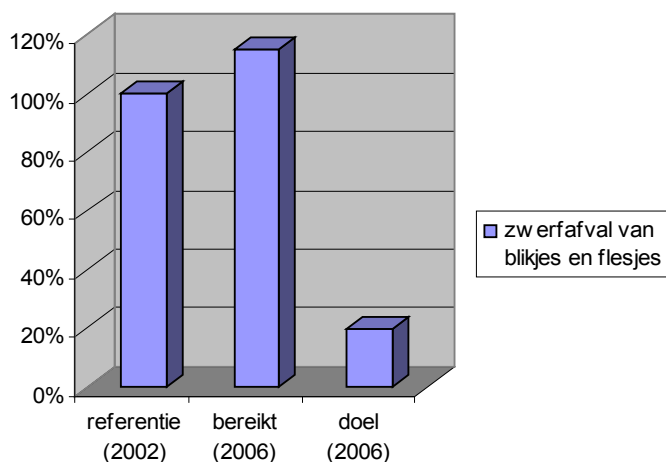
Nederland stoot per hoofd van de bevolking bovengemiddeld veel van het broeikasgas CO2 uit. Dit draagt bij aan klimaatverandering en versnelde opwarming van de aarde.

Figuur 32: Aandeel duurzame electriciteit (bron: Eurostat)

34.Zwerfafval

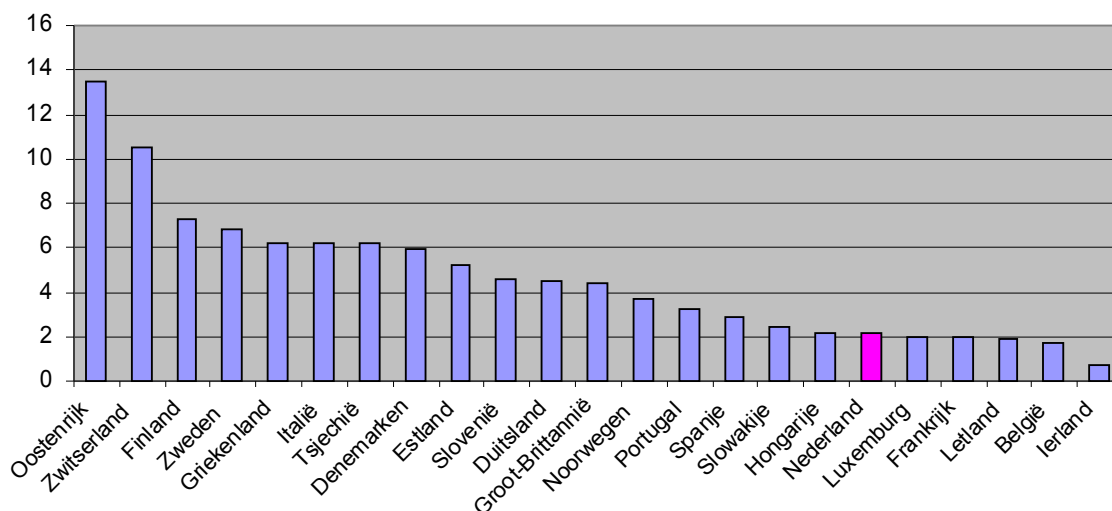
Een van de grootste ergernissen van mensen is zwerfafval. Dit kabinet deinsde terug voor noodzakelijke maatregelen en gaf de industrie de kans de hoeveelheid zwerfafval sterk te reduceren. Het is echter alleen maar erger geworden.

Figuur 33: Toename van de hoeveelheid zwerfafval in de periode 2002-2006

35.Biologische landbouw

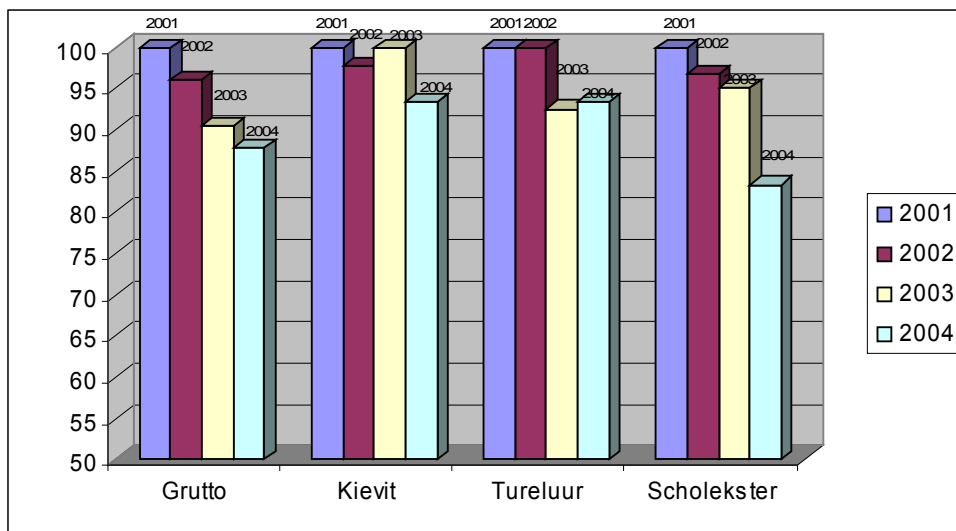
Veel Europese landen stimuleren de ontwikkeling van biologische landbouw. Nederland blijft sterk achter ten opzichte van landen als Oostenrijk, Zwitserland en Griekenland. De groei van de biologische sector zwakt af, mede doordat Minister Veerman subsidies afbouwt en de landbouw aan de "markt" overlaat.

Figuur 34: Aandeel biologische landbouw in % in verschillende EU-landen

36. Weidevogels

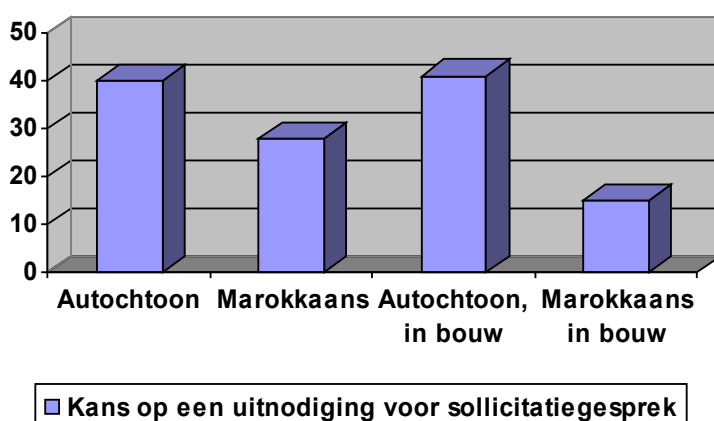
Nederland heeft een bijzondere verantwoordelijkheid voor de bescherming van weidevogels. Deze dieren zijn zeer kenmerkend voor de Nederlandse natuur en cultuurlandschap. Het aantal weidevogels is de laatste jaren sterk afgenomen

Figuur 35 Achteruitgang van de weidevogelstand in procenten (2001 = 100%). Bron: SOVON, CBS)

37. Discriminatie

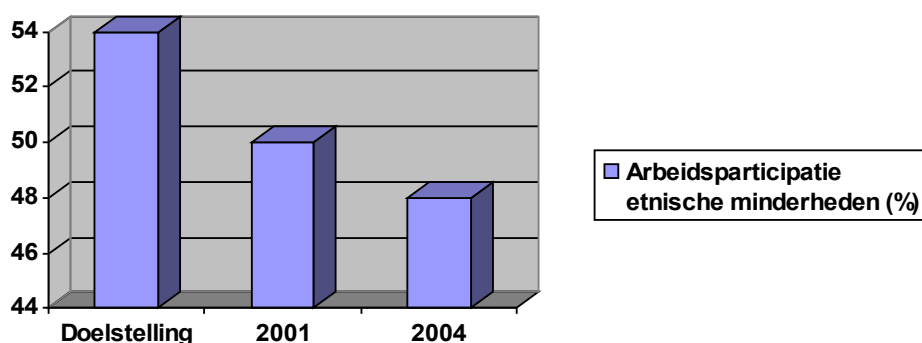
Uit onderzoek van GroenLinks blijkt dat Marokkaanse jongeren in vergelijking met autochtone jongeren gemiddeld 30% minder kans hebben op een stageplaats. In de bouw hadden Marokkaanse jongens zelfs ruim 60% minder kans op een stageplaats. Het is het kabinet niet gelukt de discriminatie in de Nederlandse samenleving te verminderen.

Figuur 36: Resultaten onderzoek GroenLinks (2005) naar kans op stageplaats (kans op uitnodiging, in procenten)

38. Arbeidsparticipatie etnische minderheden

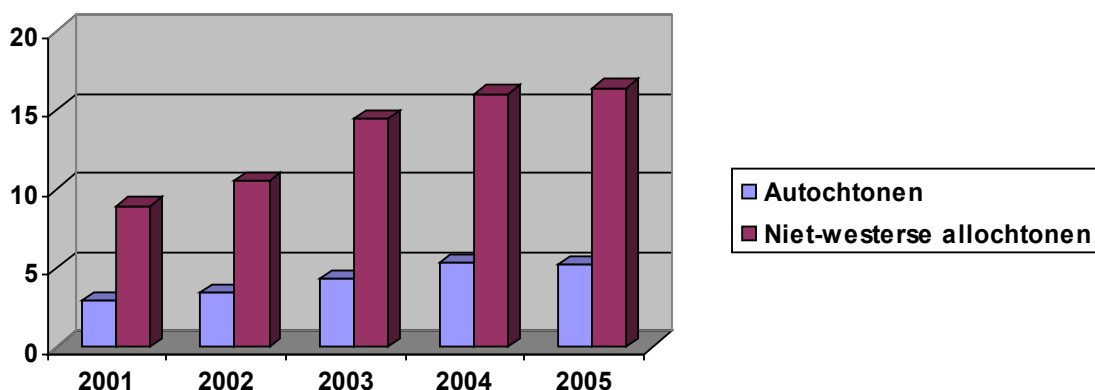
De netto arbeidsparticipatie van allochtonen is sinds 2001 gedaald

Figuur 37: Arbeidsparticipatie etnische minderheden (Bron: CBS).

39. Werkloosheid onder allochtonen

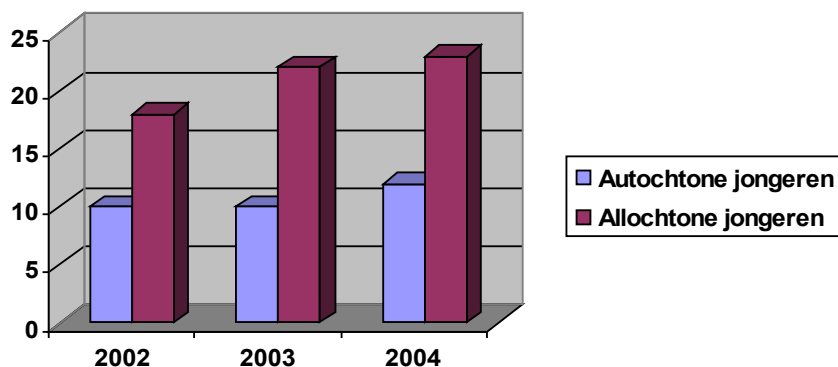
Tijdens de kabinetten Balkenende is de werkloosheid onder allochtonen niet alleen gegroeid, deze groeide ook harder dan onder autochtonen. In 2002 was de werkloosheid onder allochtonen 10,5% en deze is gestegen naar 16,4% in 2005. Dat is ruim driemaal de werkloosheid onder autochtonen. Het werkloosheidspercentage van allochtonen bleef ook in 2005 stijgen, waar het percentage voor autochtonen juist licht daalde.

Figuur 38: Werkloosheid (bron: CBS 2005)

40. Jeugdwerkloosheid etnische minderheden

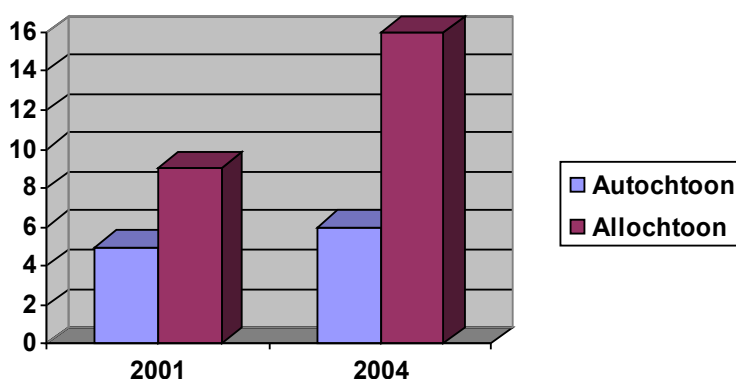
De jeugdwerkloosheid is en blijft hoog: ruim het dubbele van de werkloosheid van de gehele beroepsbevolking. In 2001 was 14% van de allochtone jongeren op zoek naar een betaalde baan, dit steeg naar 21% in 2003. In 2005 is het percentage werkloze allochtone jongeren nog verder gestegen: Toen was de jeugdwerkloosheid onder allochtonen 23%, tegenover 12% van de autochtone jongeren (CBS). Onder Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in de grote steden ligt dit percentage op ongeveer 40%.

Figuur 39: Werkloosheid allochtone en autochtone jongeren

41. Werkloosheid allochtone vrouwen

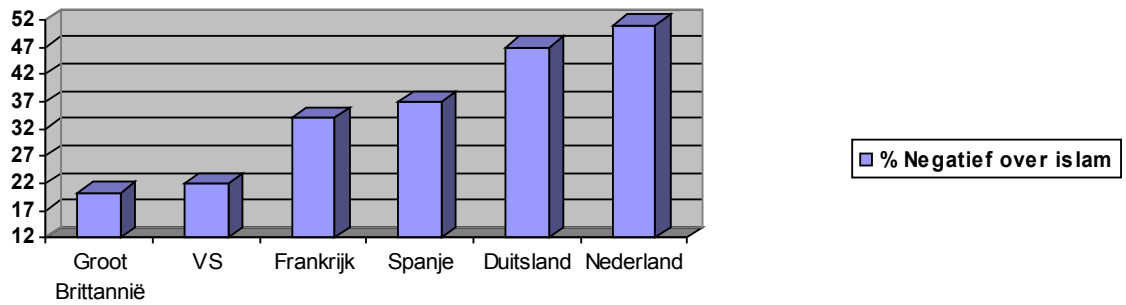
Uit de werkloosheidscijfers blijkt dat allochtone vrouwen, ondanks de wens naar betaald werk, toch moeilijker een betaalde baan kunnen krijgen dan autochtone vrouwen. Tijdens de kabinetten Balkenende zijn allochtone vrouwen veel harder getroffen door de stijgende werkloosheid dan autochtone vrouwen. De werkloosheid van autochtone vrouwen steeg van 5% in 2001 naar 6% in 2004. De werkloosheid onder allochtone vrouwen steeg harder, van 9% in 2001 op zoek naar een baan, tegenover 16% in 2004 (SCP).

Figuur 40: Werkloosheid onder allochtone en autochtone vrouwen, in procenten

42. Islamofobie

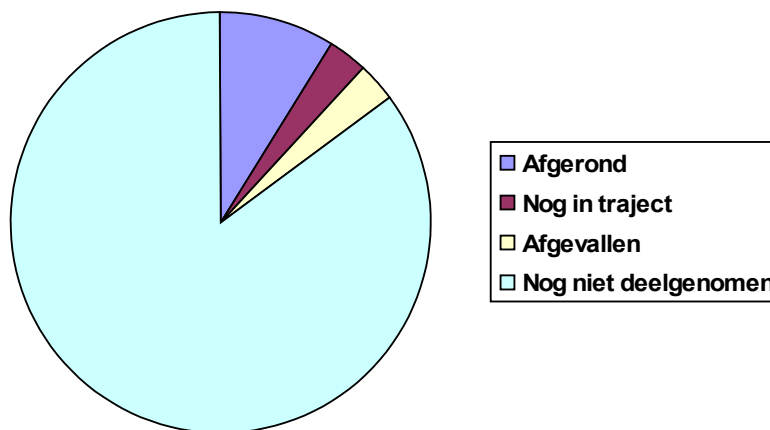
Uit onderzoek van het Pew Research Center in 2005 bleek dat 51% van de Nederlandse bevolking ongunstig over moslims denkt. Opmerkelijk is dat in landen als Frankrijk, Groot-Brittannië en de VS veel minder negatief over moslims wordt gedacht dan in Nederland.

Figuur 41: Attitude ten opzichte van moslims (bron: Pew Research Center 2005)

43. Aantal inburgeringscursussen

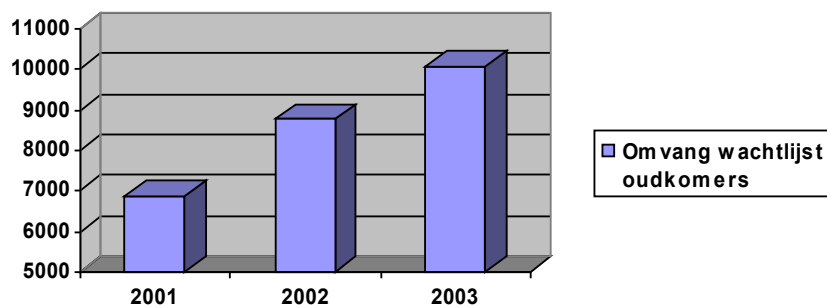
Tussen 2000 en 2005 zijn 75.000 nieuwe Nederlanders ("oudkomers") begonnen aan een inburgeringscursus. Dit is slechts 15% van de totale doelgroep. Van deze reeds gestarte personen heeft inmiddels 59% het traject afgerond, maar is 21% van het aantal deelnemers afgevallen.

Figuur 42: Resultaten oudkomerscursussen tot eind 2005 (Bron: Significant, 2006)

44. Wachtlijsten voor oudkomers

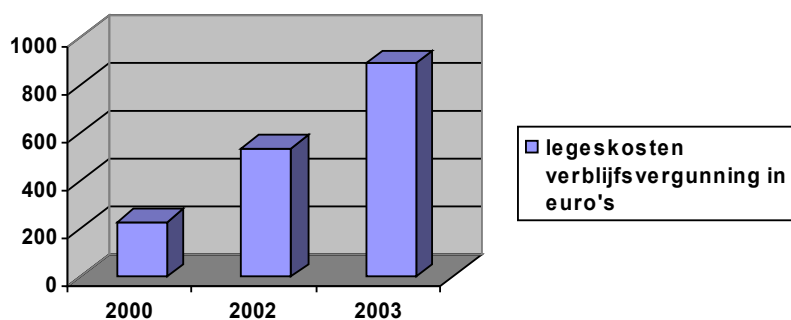
De wachtlijsten voor inburgeringscursussen voor oudkomers zijn sinds het aantreden van Balkenende-1 gestegen. Dit betekent dat één op de vijf oudkomers niet binnen twee maanden met een cursus kan beginnen. Na december 2003 zijn er geen gegevens meer bekend over de omvang van de wachtlijsten, maar niets wijst op een afname.

Figuur 43: Wachtlijsten oudkomers (bron: CBS 2005)

45. Leges verblijfsvergunning

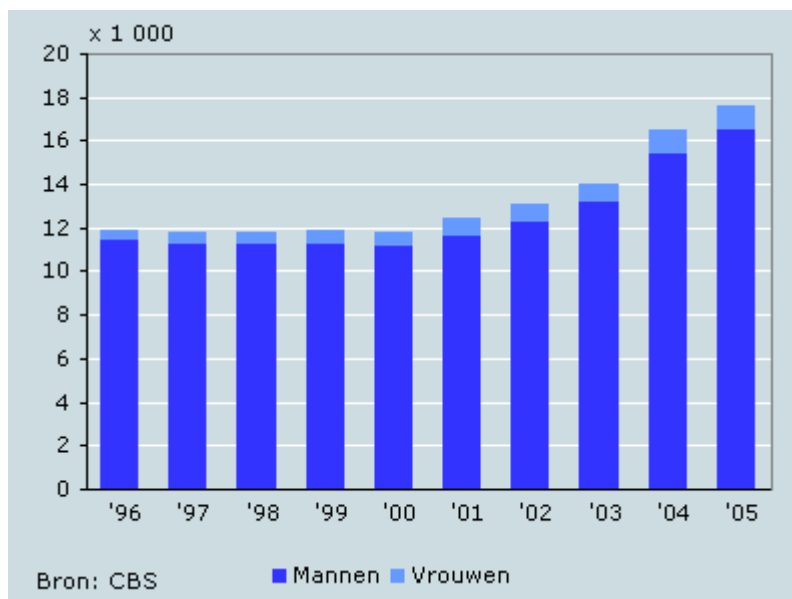
In 2002 en 2003 zijn de legeskosten voor het aanvragen van verblijfsvergunningen flink omhoog gegaan. Een gezin met twee kinderen betaalt voor de aanvraag van een verblijfsvergunning zo'n € 1400,-. De Algemene Rekenkamer is er in 2005 achtergekomen dat de IND geen flauw idee heeft wat nu eigenlijk de werkelijke kostprijzen voor vergunningverleningen zijn. Erg slecht voor vluchtelingen, buitenlandse werknemers, studenten en onzerzoekers.

Figuur 45: Legeskosten (Bron: Forum Nederland)

46. Aantal gedetineerden

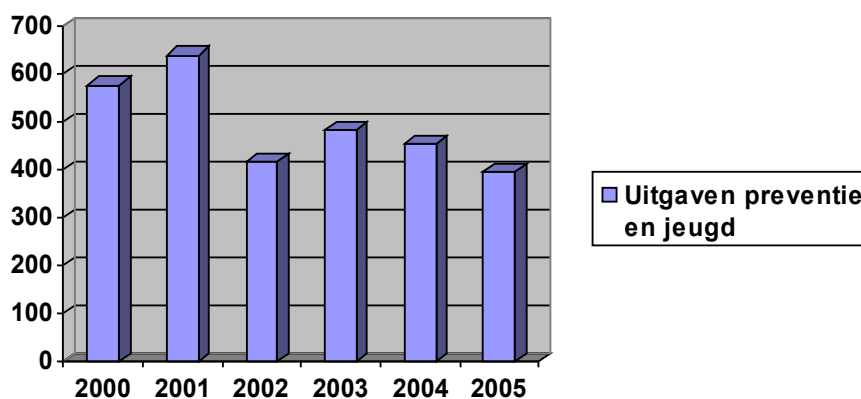
Een steeds groter deel van de bevolking zit in de cel. Sinds Balkenende 1 is het aantal gedetineerden met ca. 40% gestegen. Reclasseringsactiviteiten zijn onder Balkenende echter teruggedrongen, waardoor het recidivegevaar is gegroeid.

Figuur 46: Aantal gedetineerden

47. Justitiële zorg

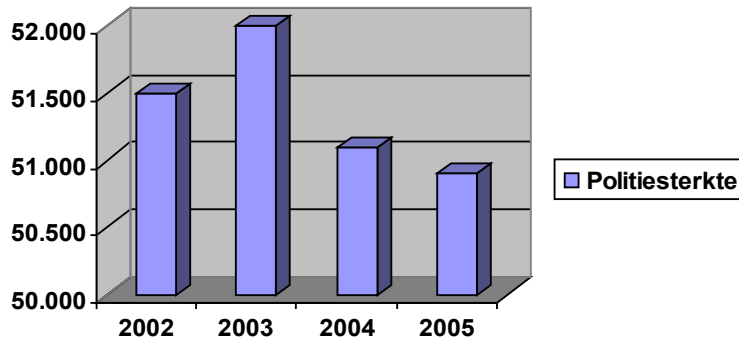
Het budget voor Justitiële zorg voor probleemjongeren, prostituees en drugsverslaafden is onder Balkenende sterk verminderd, met zo'n 25-30% ten opzichte van de kabinetten daarvoor.

Figuur 46: Uitgaven voor criminaliteitspreventie en jeugd miljoenen euro's (bron: CBS statline 2006)

48. Blauw op straat

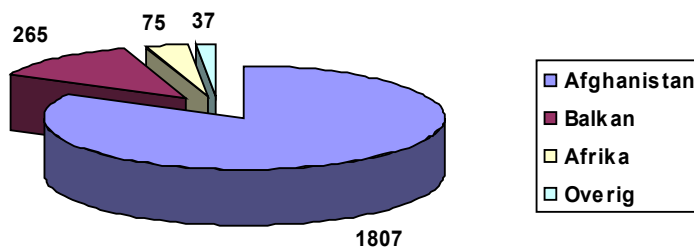
Veiligheid was een van de pijlers van alle kabinetten Balkenenden. Desondanks is het aantal politieagenten sinds 2003 teruggelopen.

Figuur 48: Aantal politieagenten (Bron: Ministerie van BZK, kamerstuk 30300 VII, nr. 61)

49. War on terror

Het kabinet Balkenende kiest steeds voor de belangen van de VS, van de Navo, en van onszelf. Het Kabinet leverde heel veel Nederlandse militairen voor missies in Afghanistan. Om Amerika te steunen in de *war on terror* en om de 'wederopbouwmissie' van de Navo te laten slagen. In Afrika zijn er grotere brandhaarden, waar veel meer mensenlevens op het spel staan. Zoals in Congo en Sudan. Natuurlijk stuurt Nederland hulp. Maar het Kabinet is niet bereid zijn nek echt uit te steken voor Afrika. Welgeteld 75 militairen gingen er naar Congo en Sudan.

Figuur 49: Aantallen uitgezonden militairen. Bron: ministerie van Defensie, 2006.

50. Slecht internationaal imago

Het kabinet Balkenende heeft het imago van Nederland geen goed gedaan. Asielzoekers weten dat ze in Nederland niet meer welkom zijn. Maar het zelfde geldt voor Westerse *expats*. Drie kwart van hen wil weg uit Nederland. Als redenen noemen ze: het groeiende wantrouwen van Nederlanders tegen vreemdelingen. Lange wachtlijsten in de gezondheidszorg. Bureaucratie met verblijfsvergunningen. Dure kinderopvang. Te weinig geschikte huizen. Milieuvervuiling.

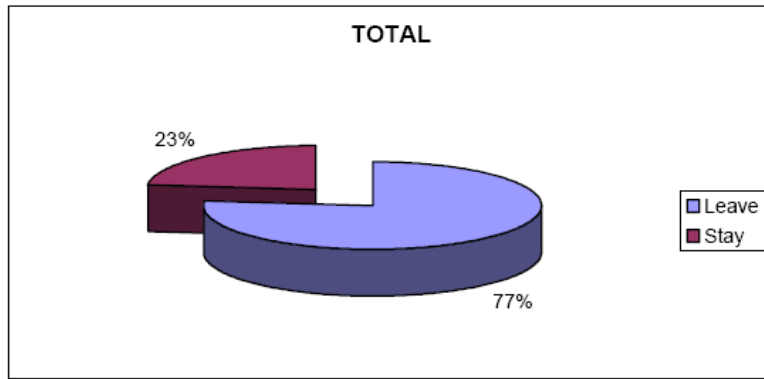

Figure 1. Percentages of total responses to “Stay or Leave The Netherlands”

Antwoord op de vraag: “blijven of weggaan”. Bron: onderzoek door IOSA-NL, het samenwerkingsverband van personeelsverenigingen van internationale organisaties in Nederland